

Sielwie

podręcznik LEKTUROWY

PEŁNE ODPOWIEDZI
NA USTNĄ

ZGODNE Z NOWĄ PODSTAWĄ
PROGRAMOWĄ

Góra Edek

Przed sobą masz notatki, które pozwolą Ci się przygotować do matury pisemnej i ustnej z tej lektury.

Pamiętaj! To tylko propozycja, która nie wyczerpuje tematu :)

Notatki przygotowane przez Się Wie wyróżnia to, że dołączam do nich fragmenty tekstu i pojęcia kluczowe. Dzięki nim, nie musisz czytać całości lektury!

Fragmenty pomogą Ci przeanalizować pytania i zrozumieć odpowiedzi. Jeśli znasz lekturę, zaznacz kilka innych fragmentów, które uważasz za istotne. Jeśli mimo załączonych fragmentów, lektura nie jest zrozumiała, sięgnij po streszczenie lub całość 😊

Podane fragmenty i odpowiedzi wykorzystuj we wszystkich tematach związanych z "Przedwiośniem". Podejdź do tych notatek krytycznie. Na marginesach zapisuj informacje uzupełniające.

Pamiętaj, że notatki te objęte są prawem autorskim i nie możesz ich wrzucać na fejsbukowe grupy ani sprzedawać.

Zapraszam Cię do siebie na stałe korepetycje lub pojedyncze konsultacje. Na zamówienie dokonam skrótów z wybranej lektury.

Kontakt: 607 822 845

Wszelkie treści zamieszczone w tej publikacji (teksty, zdjęcia itp.) podlegają ochronie prawnej na podstawie przepisów z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jednolity z 2006 r., Dz.U. nr 90, poz. 634 z późn. zm.). Bez zgody autora zabronione jest m.in. powielanie treści, ich kopiowanie, przedruk, przetwarzanie z zastosowaniem jakichkolwiek środków elektronicznych, zarówno w całości, jak i w części. Zabronione jest dalsze rozpowszechnianie, o którym mowa w art. 25 ust. 1 pkt b ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Marek Nowakowski (2.04.1935 -16.05.2014)

polski pisarz, przedstawiciel małego realizmu, publicysta i scenarzysta, pochodzący z Warszawy. Przerzywał naukę dwukrotnie, raz w szkole średniej i drugi raz na studiach prawniczych. Skonfliktowany z władzą, dwukrotnie skazany na kilkunastomiesięczne więzienie. W latach osiemdziesiątych związany z tzw. drugim obiegiem, w którym rozpowszechniano literaturę niezgodną z linią partii ludowej PRL. Najbardziej znane są jego impresje z okresu stanu wojennego. W latach dziewięćdziesiątych wydał kilka książek, które w satyryczny sposób ukazywały rzeczywistość społeczną Polski z okresu transformacji ustrojowej. W 1976 roku podpisał list protestacyjny do Komisji Nadzwyczajnej Sejmu PRL przeciwko zmianom w Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, które to miały wprowadzić zależność Polski od ZSRR. Aresztowany ponownie w 1984 roku. 2002 Nominowany do Nagrody Literackiej Nike za "Empire".

Geneza

Opowiadania "Górą Edek" wchodzi w skład zbioru "Prawo prerii", który ukazał się w 1999 roku, w dziesiątą rocznicę upadku komunizmu w Polsce.

Tytuł

Pojawiające się w tytule imię nawiązuje do bohatera typowego dla dramatów Mrożka, mianowicie - chama. Osoby, która pozbawiona jest kultury osobistej i ogłady. Przyznanie mu zwycięstwa wskazuje, że we współczesnym świecie nie brak osób, które siłą zdobywają to, czego pragną, w tym przypadku miejsca postojowego.

Gatunek

Opowiadania zaliczamy do małego realizmu - nurtu w prozie polskiej w pierwszej połowie lat 60 XX wieku, charakteryzującego się tendencją do opisywania codziennych realiów życia ludzi, przeciętnych zjawisk, postaci i sytuacji, minimalizmem poznawczym oraz niechęcią do formułowania głębokich sądów o charakterze społecznym czy psychologicznym, zamiast nich posługując się często stereotypami i banalnymi obserwacjami oraz ograniczając się do opisów zachowań. Twórcy unikali demaskatorstwa i buntu, wyrażając raczej akceptujący stosunek do przeciętności oraz realiów tzw. małej stabilizacji (okres władzy towarzyszy I Sekr. KC PZPR W. Gomułki i PRM J. Cyrankiewicza), rezygnowali także z wszelkich tendencji dydaktycznych. Literatura małego realizmu sięgała chętnie po język mówiony, posługiwała się takimi gatunkami jak powieść, opowiadanie, reportaż. Nurt ten nie wywarł znaczącego wpływu na literaturę późniejszą.

Streszczenie

Pierwszoosobowy narrator w pierwszym zdaniu mówi o tym, że taki człowiek, jak z "Tanga" Mrożka - cham Edek właśnie, początkowo jest potulny ale stopniowo rozrasta się, dominować zaczyna i szybko osiąga swoje cele. Skojarzenie z tą postacią nasunęło się narratorowi, kiedy obserwował pewien incydent na warszawskich zatłoczonych ulicach. Oto jakiś inteligent zaparkował nieudolnie swoim małym fiatem. Za nim, niczym drapieżnik, zaparkował ów "Edek" swoim olbrzymim fordem, wymuszając pierwszeństwo. Trąbienie kierowcy małego fiata nie miało sensu, tamtem tkwił w miejscu, czekając, aż kierowca z pierwszeństwem odjechał. Kiedy kierowca malucha próbował perswadować kierowcy forda niewłaściwe zachowanie, tęgi, ubrany w skórzaną kurtkę wysoki kierowca forda odszedł nie zwracając uwagi na inteligenta.

Problematyka

Opowiadanie jest refleksją na temat obecnego w polskim społeczeństwie braku kultury osobistej niektórych obywateli. Podobnie jak w świecie kreowanym przez Mrożka, chamstwo i brak ogłady są śmieszne i tragiczne zarazem. Bohater opowiadania Nowakowski to typowy dorobkiewicz lat 90. Jeździ drogim, rzucającym się w oczy autem, ma na sobie modna w tamtym czasie skórzaną kurtkę. Uważa, że jego pozycja materialna gwarantuje mu wyższość nad innymi obywatelami. Chociaż nie ma racji, na jego korzyść przemawia siła, dokładnie tak, jak to było w przypadku Edka z dramatu Sławomira Mrożka.

pytania na maturę ustną

- Znaczenie tytułu i jego rola w odczytaniu sensu utworu. Omów zagadnienie na podstawie opowiadania "Górą „Edek” Marka Nowakowskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.
- Hiperbolizacja i jej znaczenie w kompozycji i budowaniu sensu utworu. Omów zagadnienie na podstawie opowiadania "Górą „Edek” Marka Nowakowskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.
- Metafora jako sposób ukazania rzeczywistości. Omów zagadnienie na podstawie opowiadania "Górą „Edek” Marka Nowakowskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Górą Edek

Znaczenie tytułu i jego rola w odczytaniu sensu utworu. Omów zagadnienie na podstawie opowiadania "Górą „Edek” Marka Nowakowskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Analiza i interpretacja dzieła literackiego wymaga uwzględnienia wszystkich jego elementów tj. okoliczności powstania - genezy, informacji o autorze, świecie przedstawionym czyli bohaterach, miejscach i czasie akcji oraz tytule. Funkcją tego ostatniego jest zwięzłe przedstawienie wymowy dzieła. Biorąc pod lupę tytuł tekstu należy zastanowić się nad jego znaczeniem dosłownym i przenośnym oraz potencjalną aluzyjnością. Bywa bowiem i tak, że tytuł, podobnie jak motto, odsyła czytelnika do innego dzieła, które stanowiło źródło inspiracji autora. Dokładnie z taką sytuacją mamy do czynienia w przypadku opowiadania Marka Nowakowskiego pt. "Górą Edek".

Tytuł jest literacką aluzją do "Tanga" Sławomira Mrożka i narzuca jego interpretację. Oto bowiem bohaterem tekstu jest anonimowy dla narratora mężczyzna, którego zachowanie kojarzy mu się z działaniami bohatera z "Tanga" Sławomira Mrożka. Tak samo jak terroryzujący rodzinę Artura brutal, właściciel Forda wymusza siłą miejsce parkingowe i tym samym zwycięża inteligenta. Aluzja do "Tanga" Mrożka pokazuje, że taki rodzaj postępowania, tj. oparty na sile, bucie i bezczelności jest domeną niektórych Polaków. Sławomir Mrozek w swoim dramacie także ukazywał niezdolną do samostanowienia, bierną inteligencję (Eugeniusz) oraz ludzi pozbawionych kultury osobistej, ale zasobną w siłę i spryt (Edek). Dokładnie tak samo jest w przypadku tekstu Nowakowskiego, w którym zrezygnowany inteligent w okularach odjeżdża w końcu swoim małym fiatem. Nie jest już bierny - wymachuje rękoma i zaczepia "Edka", jednak ten go nie zauważa. Pokazuje nam to stosunek dorabiającej się klasy pracującej, która wraz z awansem społecznym przejmowała zachowania znane nam z XIX-wiecznej literatury: poczucia wyższości i pogardy nad słabszymi.

Dodatkowo, poza aluzyjnością, tytuł ma formę frazeologizmu. Sformułowanie "być górą nad kimś" oznacza zwycięstwo i przewagę nad kimś. Eliptyczne (elipsa - pominięcie fragmentu wypowiedzi) zastosowanie tego związku frazeologicznego przywodzi na myśl skandowanie jakiegoś hasła. Nowakowski celowo stosuje taką formę tytułu aby podkreślić rozmiar zwycięstwa i przewagi chamstwa wśród polskiej, wzbogacającej się klasy nad skromną, przestraszona inteligencją.

Podsumowując, tytuł opowiadania Marka Nowakowskiego pomaga nam zrozumieć wymowę tekstu, która łączy się z innym tekstem o podobnej tematyce. Dzięki aluzyjności autorzy tworzą literackie linki, które pomagają nam bardziej zrozumieć literaturę.

Hiperbolizacja i jej znaczenie w kompozycji i budowaniu sensu utworu. Omów zagadnienie na podstawie opowiadania "Górą „Edek” Marka Nowakowskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Hiperbola inaczej przesadnia jest uważana za typ metafory i polega na wyolbrzymieniu cech oraz ukazywaniu ich w sposób przesadny. Wprowadzenie tej odmiany metafory do tekstu wpływa na poczucie absurdu opisywanej sytuacji. Absurdalność świata przedstawionego osiągnięta za pomocą hiperbolizacji wpływa na precyzyjne skierowanie uwagi czytelnika na problem poruszany w dziele literackim. Hiperbolizacja osiągnięta za pomocą przymiotników, licznych porównań i kontrastu występuje w opowiadaniu "Marka Nowakowskiego" pt. "Górą Edek" i pomaga dostrzec czytelnikowi dramatyczność położenia słabego inteligenta wobec siły przedsiębiorcy.

Już od początku czytamy, jak mało miejsca jest na ulicach warszawskiego Śródmieścia i jak auta tłoczą się by znaleźć miejsce parkingowe. Dzięki nagromadzeniu czasowników dynamizujących opis oraz powtarzanie informacji o odgłosach klaksonu a także szeregu epitetów, czytelnik czuje się jakby był uczestnikiem wydarzeń. Dzięki tym składowym hiperboli autor pokazuje dramatyczność sytuacji drogowej na jednej z warszawski ulic.

Hiperbolizacja dotyczy także porównań czy zdrobnień aut - małego fiata i forda, które opatrzone są licznymi epitetami podkreślającymi niewielki rozmiar auta należącego do inteligenta oraz nowoczesność zagranicznego samochodu "Edka".

Ostatni element jaki jest hiperbolizowany w opowiadaniu to stereotypowy wygląd postaci. Inteligent jest niski, szczupły i w okularach, w zdobywca miejsca - wysoki, silny i nawet nie patrzy w stronę tego pierwszego.

Wszystkie elementy hiperboli wraz kontrastującym ze sobą wyglądem bohaterów budują sens o zwycięstwie siły i chamstwa nad słabością i kulturą. Wszystkie bowiem elementy związane z inteligentem zostają w hiperboliczny sposób pomniejszone (litota), a te związane z "Edkiem" powiększone.

Podsumowując, hiperbolizację stosuje się by wyjaskrawić cechy bohaterów oraz absurd sytuacji, w której ludzie pragną pokazać swoją wyższość. W tym samym celu i w podobny sposób zastosował ją także Sławomir Mrożek w opowiadaniu "Artysta". Tytułowym bohaterem jest kogut, którego najważniejszą cechą jest ambicja. To ona zostaje w tekście przejawiona i podobnie jak chamstwo "Edka" z opowiadania Nowakowskiego kieruje uwagę czytelnika na kluczowy element utworu.

Metafora jako sposób ukazania rzeczywistości. Omów zagadnienie na podstawie opowiadania "Górą „Edek” Marka Nowakowskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Metafora, inaczej przenośnia to jeden z językowych środków stylistycznych, który polega na zestawieniu obcych znaczeniowo wyrazów w związek, którego znaczenie ma inny sens, niż dosłowne znaczenie wyrazów. Autorzy książki "Metafory w naszym życiu" Lakoff i Johnson pokazują, jak w praktyce metafory sterują naszym postrzeganiem świata. Dowodzą, że człowiek myśli i opisuje świat za pomocą metafor. W tym sensie z przenośnią możemy mieć do czynienia nie tylko w utworze poetyckim, w którym rozszyfrowujemy znaczenie pojedynczego frazeologizmu, ale także w sposobie ukazywania rzeczywistości, czego przykładem jest opowiadanie Marka Nowakowskiego pt. "Górą Edek".

Prosta fabuła opowiadania o nowobogackim chamie, który zajmuje, z bezczelnością równą brutalności Edka z "Tanga" S. Mrożka, miejsce postojowe na jednej z warszawskich ulic, jest tak naprawdę udaną próbą opisaną rzeczywistości lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Oto bowiem mamy przedstawicieli dwóch grup społecznych wyrosłych na gruncie PRL: skromnego, jeżdżącego małym fiatem inteligenta w okularach i pewnego siebie, silnego, poruszającego się fordem w jaskrawym kolorze dorobkiewicza. Te dwa, jakże odmienne, typy osobowości ukazują za pomocą stereotypu oblicze wolnej Polski. To, że brutal zajmuje miejsce parkingowe, które mu się nie należy i ignoruje skromnego, słabego inteligenta jest metaforą czasów rodzącego się kapitalizmu. Oto bowiem grupa, która zgromadziła majątek za pomocą siły, sprytu i chamstwa wymusza na uczciwych, ale słabych obywatelach, posłuszeństwo. Porównanie (porównanie to rodzaj metafory) dorobkiewicza w skórzanej kurtce do Mrożkowego Edka podkreśla taką wymowę opowiadania.

W opowiadaniu pt. "Górą Edek" metaforyczny jest więc sposób ukazywania rzeczywistości tzn. samo porównanie oraz operowanie stereotypem staje się przenośnią większego obrazu rzeczywistości.

Warto przy tej okazji zwrócić uwagę na tytuł opowiadania, bowiem, językowo, jest on także typem metafory. Sformułowanie "być górą nad kimś" to frazeologizm oznaczający zwycięstwo, przewagę nad kimś. Eliptyczne (elipsa - pominięcie fragmentu wypowiedzi) zastosowanie frazeologizmu przywodzi na myśl skandowanie jakiegoś hasła. Nowakowski celowo stosuje taką formę tytułu aby podkreślić rozmiar zwycięstwa i przewagi chamstwa wśród polskiej, wzbogacającej się klasy. Dodatkowo, celowa aluzja do "Tanga" Mrożka pokazuje, że taki rodzaj postępowania, tj. oparty na sile, bucie i bezczelności jest domeną niektórych Polaków. Sławomir Mrożek w swoim dramacie także ukazywał niezdolną do samostanowienia, bierną inteligencję (Eugeniusz) oraz ludzi pozbawionych kultury osobistej, ale zasobną w siłę i spryt (Edek).

Podsumowując tekst Nowakowskiego, podobnie jak dramat awangardowy Mrożka (wykorzystujący groteskę i karykaturę), stosując metaforyczny sposób obrazowania rzeczywistości zwraca uwagę na zwycięstwo brutalności i siły nad skromnością.

Dziękuję Ci za wybór
mojego opracowania,
będę wdzięczna za
opinię na siewie.edu.pl